

VIHARNIK

Letnik XXXIII – december 2008, št. 4
ISSN 1318-9484

Okolica Rateč (Zelenci)

- **Novoletna čestitka.**
- **V spomin na vodnico Nado Mlač.**
- **Druga izdaja knjige o dr. Henriku Tumi.**
- **Naš član Anton Doma ponovno prejel priznanje za fotografijo.**
- **Rubrika *Utrinek iz narave* je bila pozitivno sprejeta.**

Vsebina:

<i>NOVOLETNA ČESTITKA</i>	1
<i>SKLEPI IN INFORMACIJE Z UPRAVNEGA ODBORA</i>	1
<i>URESNIČEVANJE PLANA IZLETOV V JESENSKEM ČASU</i>	2
<i>IZŠLA NOVA KNJIGA O DR. HENRIKU TUMI</i>	3
<i>V SPOMIN NADI MLAČ</i>	4
<i>ANTON DOMA PONOVO PREJEL PRIZNANJE ZA NAJBOLJŠO FOTOGRAFIJO</i>	5
<i>PRISPEVKI NAŠIH ČLANOV O OPRAVLJENIH POHODIH IN IZLETIH</i>	6
<i>OCIZLA</i>	6
<i>IZLET V NEZNANO</i>	7
<i>PLISKINA POT</i>	9
<i>ABITANTI</i>	11
<i>NARAVOVARSTVENI KOTIČEK</i>	13
<i>DLESK</i>	13
<i>UTRINEK IZ NARAVE</i>	13

Izdaja Planinsko društvo Viharnik, Gregorčičeva 20, Ljubljana.

Pošiljanje člankov in drugih prispevkov: Nevenka Kanduč, Pot v Čeželj 2, 1231 Ljubljana - Črnuče,
e- pošta: nevenka.kanduc@email.si

Uredila: Nevenka Kanduč, lektorirala: Alenka Malešič

Članarino lahko poravnate pri g. Mariju Geču vsak delavnik med 12. in 15. uro, in sicer
po predhodnem telefonskem dogovoru z njim na tel. št. 01/ 478 97 22

NOVOLETNA ČESTITKA

Drage viharnice in viharniki !

Zopet je leto naokrog, mi pa smo ga, upamo, lepo in prijetno preživel. V društvu nas povezuje ljubezen do gora, sprehodi v naravo, poslušanje žuborenja potokov, pogledi na cvetoče travnike.

Naj bodo druženje, prijateljstvo in dobra misel naša popotnica tudi v prihajajočem letu. S skupnimi močmi in ob prizadevanju vsakega izmed nas bomo prav gotovo tudi v novem letu doživeli veliko prijetnih uric na poteh, ki nas osrečujejo. Naj se v prihodnjem letu v čim večji meri uresničijo misli in želje iz naslednjih verzov neznanega avtorja:

*Ko se prižgejo praznične luči
sredi bele mrzle zime,
prijateljstvo ogreje nam dlani
in želja vzpne se iz srca v višine.
Vse kar je slabo, z novim letom naj zbledi!
Vse kar je dobro, naj za vekomaj ostane!
Vse kar je lepo, naj raste in cveti,
naj v miru sreča nežno vas objame.*

Naj vam ob koncu zaželimo veliko sreče in lepih sanj na božični dan.

V novem letu 2009 pa nič skrbi, polno ljubezni in lepih dni.

Upravni odbor

SKLEPI IN INFORMACIJE Z UPRAVNEGA ODBORA

Člane društva seznanjamo z najpomembnejšimi sprejetimi sklepi in obravnavanimi informacijami na Upravnem odboru v zadnjem četrtletju 2008:

- Po sklepu UO je blagajničarka društva opravila analizo porabe prispevka 2 €, ki ga člani društva prispevamo za organizacijske stroške izletov. Ugotovljeno je bilo, da se omenjeni prispevek le v manjši meri uporablja za organizacijske stroške izletov, saj v zvezi s samo organizacijo izletov ni večjih stroškov, pač pa se ta prispevek v zelo veliki meri uporablja za redno poslovanje oz. za tekoče plačevanje računov društva.

Zaradi navedenega bo blagajničarka pri izdelavi finančnega poročila za redni letni občni zbor društva pripravila tudi posebno poročilo o porabi omenjenega prispevka.

Glede na navedeno bo UO predlagal članom, da na letnem občnem zboru sami odločijo o tem, ali bi **prispevek za organizacijo izletov ukinili, ga ustrezno zmanjšali (glede na dejanske stroške organizacije) ali pa bi ga obdržali v nespremenjeni višini.**

- Pri pripravi in usklajevanju Programa izletov za leto 2009 so člani UO predlagali naslednje usmeritve in priporočila:

Ko so na programu turnosmučarski izleti in zahtevni izleti, se na isti termin (vikend) praviloma planira tudi alternativni lažji izlet.

Predlagana zimska tečaja za člane društva se bosta izvedla le, če se bo na vsak tečaj prijavilo vsaj 10 članov društva.

- Zaradi velike odgovornosti samega društva do udeležencev večdnevni izletov v tujino (v primeru odpovedi, eventualnih nezgod ipd.) je bil sprejet sklep, da se takšni večdnevni izleti v tujino (cca teden dni in več) z letom

2009 ne organizirajo več pod okriljem PD Viharnik.

Večdnevne izlete v tujino lahko naši vodniki še vedno organizirajo v lastni izvedbi. Izlete bomo še objavili v našem glasilu, vendar ne bodo več sestavni del plana izletov našega društva. Izleti se bodo šteli kot samostojni izleti vodnikov, ki jih bodo organizirali.

- Za leto 2008 predvidenega prispevka v višini 1 € na vsakega člana društva za izgradnjo Planinskega muzeja v Mojstrani še nismo poravnali. Vzrok je v tem, da investitor do predvidenega datuma – julij 2008 še ni uredil vseh potrebnih aktivnosti, da bi sredstva lahko nakazali. Zaradi te velike časovne zamude je UO sklenil, da bomo z nakazilom sredstev sedaj nekoliko počakali, in sicer do odločitve naših članov o doniranju sredstev za izgradnjo navedenega muzeja na samem letnem občnem zboru.
- Po skoraj dvoletnem prizadevanju je našemu PD Viharnik uspelo, da nam je Ministrstvo za šolstvo in šport izdalo odločbo o **statusa društva, ki deluje v javnem interesu na področju športa**. Pridobljeni status samemu društvu omogoča, da lahko zavezanci za dohodnino s posebnim obrazcem zahtevajo, da se do 0,5 % dohodnine nameni prav za delovanje našega društva.

S tem v zvezi je bil sprejet sklep, da vsem našim članom čimprej posredujemo navedeno informacijo z obrazcem - zahtevo za nakazilo dela dohodnine na naše društvo, saj bodo za prihodnje leto upoštevane le zahteve, ki bodo prispele na davčni urad do konca meseca decembra. Naši člani pa se bodo sami odločili, ali bodo dano možnost o pridobitvi dodatnih sredstev iz naslova dohodnine za naše društvo izkoristili ali ne.

V zvezi z izvajanjem navedenega sklepa smo s strani Davčne uprave naknadno pridobili podrobnejšo informacijo o tem, kdo od rezidentov (občanov) sploh lahko zahteva donacijo dela svoje dohodnine. Pojasnjeno nam je bilo, da omenjeno zahtevo lahko **podajo vsi zaposleni rezidentje, ki se jim med letom obračunava akontacija dohodnine**.

Navedene zahteve za donacijo pa **ne morejo podati upokojenci, ki niso zavezanci za plačilo dohodnine**.

Upokojenci iz njihovih izpiskov o izplačanih pokojninah in iz letnega izpiska vidijo, ali jim je bila dohodnina obračunana ali ne. Če imajo upokojenci dodatne prihodke, kot so na primer dividende, dohodki od oddajanja premoženja v najem (najemnine), dohodke od avtorskega dela, obresti nad določenim zneskom ipd., so podlaga za plačilo dohodnine. V primeru dvoma ali so upokojenci zavezanci za plačilo dohodnine ali ne, se lahko sami prepričajo pri pristojni davčni upravi.

Glede na navedeno pojasnilo prosimo naše člane, ki sami nimajo pravice za doniranje, **da premislijo, ali bi navedeno zahtevo za donacijo v dobro našega društva, lahko podal kateri njihov družinski član**.

Upravni odbor društva

URESNIČEVANJE PLANA IZLETOV V JESENSKEM ČASU

V jesenskem času je bila izvedba izletov 50%. Polovica izletov je odpadla in to so bili izleti na Krniške vode, Bukovec, Kucelj nad Vipavsko dolino, Dobrčo, Mavrinc, Grintovec in Desko. Vzrok za to je bilo premajhno število prijav in včasih tudi slabo vreme.

Uspešno pa so bili izvedeni predvsem lažji izleti Ocizla, Gore-Kopitnik, V neznanu, Pliskina pot, Okolica Abitantom, od nekoliko zahtevnejših pa Bašeljski vrh in Olševa. Predvsem na naravovarstvenih izletih je bila tudi udeležba velika.

Do konca februarja je na programu še nekaj zanimivih in ne pretežkih izletov. Takoj po novem letu bo tradicionalni izlet na Sv. Lovrenc nad Polhovim Gradcem, nato pa še na Poldanovec, Planino nad Vrhniko in po Istri. Vabljeni, da se udeležite izletov.

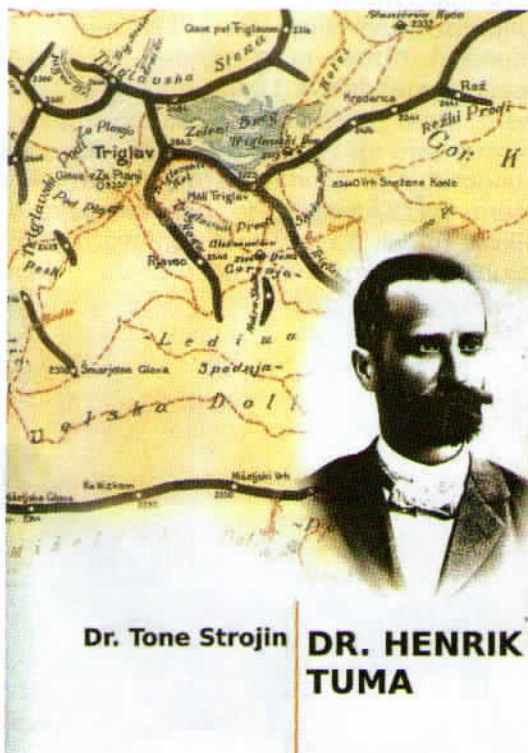
Grega Rihar

IZŠLA NOVA KNJIGA O DR. HENRIKU TUMI

Dr. Tone Strojín: DR. HENRIK TUMA

Člane Planinskega društva PD Viharnik z veseljem in ponosno obveščam, da je naš član dr. Tone Strojín v sredini letošnjega leta izdal drugo, dopolnjeno izdajo o našem odvetniku, politiku, publicistu, gorniku in jezikoslovcu dr. HENRIKU TUMI.

Druga dopolnjena izdaja je bila izdana ob 150. obletnici rojstva tega velikega in pomembnega moža na področju slovenskega alpinizma, kakor tudi na področju narodno-prosvetnega in političnega delovanja.

Naslovnica knjige o dr. Henriku Tumi.

Dr. Tuma se je rodil leta 1858 v Ljubljani. Gimnazijo je obiskoval v Trstu, nato je študiral pravo na Dunaju. Kot pravnik se je najprej zaposlil v Ljubljani, nato v Trstu, po opravljenem sodniškem izpitu leta 1890 pa je delal najprej v Tolminu, nato pa v Gorici. Od leta 1924 dalje je ponovno živel in delal

v Ljubljani, saj se je umaknil pred italijanskimi fašističnimi nazori. Tuma je bil svetovljan, kar mu je omogočilo znanje več tujih jezikov. Zavedal se je pomena znanja, zato je tudi vsem svojim živečim otrokom, v zakonu se mu jih je rodilo deset, omogočil primerno izobrazbo.

Avtor knjige, dr. Tone Strojín, je predstavil življenje in delovanje dr. Henrika Tume v treh zaokroženih vsebinskih sklopih. V prvem sklopu so podana spremna besedila ter predgovori k prvi in drugi izdaji knjige ter oris Tumovega življenja in njegove družine. V drugem delu je Tuma predstavljen kot alpinist - njegov pomen z vidika gorništva in alpinizma za slovenski narod, v tretjem delu pa je predstavljen kot Primorski narodni prosvetitelj, politik, publicist in odvetnik.

V knjigi o dr. Henriku Tumi boste izvedeli, da je v prostem času izredno rad obiskoval gore, zato je ena izmed njegovih najpomembnejših del knjiga z naslovom Pomen in razvoj alpinizma. Po oceni samega avtorja dr. Toneta Strojina pa ima Tumovo zbiranje imen in poimenovanja celotnih Julijskih Alp in predgorja morda celo večjo ceno in pomen za slovenski narod kot njegova razmišljanja o razvoju in pomenu alpinizma. Iz samega dela izvemo, da je bil dr. Henrik Tuma izreden zagovornik slovenske besede na narodnostno mešanem ozemlju in da je dosegel na tem področju izjemne uspehe.

Vse navedeno je le iztočnica in povabilo, da vzamete navedeno knjigo v roke in se tudi sami podrobneje seznanite z življenjem in delom dr. Henrika Tume. **Knjiga je bila izdana pri Slovenskem gorniškem klubu SKALA, Ob Ljubljani 42, Ljubljana, kjer jo lahko tudi brezplačno dobite.** Knjiga je bila izdana v 1.500 izvodih, obsega pa 105 strani.

Veliko prijetnega in zanimivega branja vam želim.

Urednica

V SPOMIN NADI MLAČ

Nekaj besed Naci v spomin in nepozabo

Letos, 16. oktobra, je minilo pet let, odkar smo se poslovili od Nace, nekdanje urednice Viharnika. Bil je žalosten oktobrski dan, ki se vse bolj in bolj podaja v neizprosne daljave časa. Če bi tisti bolj turoben, žalosten oktobrski dan, ko smo se njeni najbližji in prijatelji od nje še zadnjič poslovili, strnil v eno samo uro slovesa, bi dejal, da je ta bila v prisposodbi podobna njenemu značaju: najprej je pokukalo izza oblakov toplo sonce, potem se je prikazal oblak vodonosec in je začelo grmeti in treskati, nato se je iz njega neusmiljeno zlilo, pa čez nekaj časa pa je že zopet posijalo sonce. To je Naca, je potihem izustila moja sestra, ki je stala tik ob meni. Skozi nekakšen »mh« sem prikimal.

Naca v Tamarju, leto 1970.

Nekaj let pozneje, ko sem iz njenih predalov, zabojev in knjižnih polic nabral in naložil drug na drugega njene dnevnike, ki jih je pisala domala štiri desetletja, sem ugotovil, da jih je za dober meter. V tistih iz zadnjega desetletja njenega življenja pa se je nabralo nemalo utrinkov, iz katerih je bilo stekano njeno gorniško, alpinistično, tudi planinsko življenje: opravila je 244 (po njenem 238) alpinističnih vzponov (prvič sva skupaj plezala Skalaško in Čopov steber v pozni jeseni leta 1969, zadnjič novo smer v črnem pragu v zahodni steni

Slemenove Špice leta 1979), 1317 izletov (najin prvi je vodil iz Krme prek Požgane Mlinarce v Vrata, zadnji čez planjo Konjskega Špika in vzhodno steno navzdol). Vse skupaj je po njeni dokaj natančni statistiki vodila 192 izletov društva in drugih planinskih skupin, od teh 27 skupaj z mano, uredila 74 brošur za udeležence izletov PD Viharnik in PD Železničar, hkrati mi je pomagala urediti 43 številke Alpinističnih razgledov po vsebinski in tehnični plati, uredila je tudi lepo število glasil PD Viharnikov.

Po petih letih dela, ko sem vsa poletja preživel v Karnijskih gorah, sem letos končal njeno zamisel - Vodnik po Karniji. Morda ta vodnik izzide enkrat drugo leto, morda pa tudi ne in se bo z njim zgodilo podobno, kot nekaterimi drugimi knjigami, ki mi jih je tako ali drugače pomagala napisati (Veliki pionirji alpinizma 4 in 5, prvo verzijo priročnika - tretja in čisto na novo napisana ima sedaj naslov Sprehod po prehrani v gorah ter učbenik V svetu ledeniških razpok in lednih sten, ki sva ga pisala skupaj dobrih 10 let.

Izdatno mi je pomagal tudi pri neki monografiji iz zgodovine alpinizma, ki jo pišem že 17 let in jo bom nemara še enkrat toliko. Pa pustimo to. Ker imam v računalniku na zalogo nekaj deset neobjavljenih člankov, ki sem jih ob kakšni priložnosti napisal na dušek, takole bolj zase in za svoje veselje, potem pa jih nisem oddal v objavo, sem se vseeno odločil, da tri objavim v našem glasilu.

Naca na Bovškem Gamsovcu, leta 1972.

Zgodbice pripovedujejo o tem, kaj vse sva skupaj z Naco doživela v gorah. Upam, da bodo zgodbice tudi za vas zanimive.

(Prispevek ni lektoriran)

Bine Mlač

ANTON DOMA PONOVO PREJEL PRIZNANJE ZA NAJBOLJŠO FOTOGRAFIJO

Med našimi člani je veliko takih, ki se v prostem času ukvarjajo z različnimi dejavnostmi in zanimivimi konjički. Mednje prav gotovo sodi tudi naš član Anton Doma, ki se posveča fotografiji.

Pred meseci smo v našem glasilu že prebrali, da je po mnenju društvene komisije posredoval najboljši fotografiji na razpisani tematiki. Da je to priznanje prejel upravičeno in da ni bil vzrok za priznanje le prešibka konkurenca priča novo priznanje za najboljšo fotografijo, ki ga je prejel na natečaju, ki ga je organizirala Univerza za tretje življenjsko obdobje in na katerem so se kosali tako rekoč ljubitelji fotografije iz cele države.

Da je naš član ponovno prejel priznanje za najboljšo fotografijo, sem izvedela po naključju, zato sem ga osebno zaprosila za nekaj dodatnih podatkov, kajti menila sem, da bo to zanimalo tudi naše bralce.

NAJBOLJŠA FOTOGRAFIJA NA NATEČAJU

Utrinek z zabave ansambla Stari mački.

Tema natečaja, ki je bila razpisana v mesecu marcu, se je glasila: SREČAL SEM TUDI ZAPOSLENE STAREJŠE. To je pomenilo, da je bilo potrebno zajeti v objektiv fotoaparata razne trenutke, ko starejši ljudje opravljajo razne dejavnosti, se ukvarjajo s konjički, skrbijo za zdravje, se izobražujejo itd.

Razstava najboljših fotografij je potekala v okviru 8. Festivala za tretje življenjsko obdobje v Cankarjevem domu, in sicer v terminu od 30.9. do 2.10.2008.

Razglasitev za najboljšo fotografijo je bila 30. septembra na otvoritvenem forumu v Linhartovi dvorani. Ob podelitvi priznanja za prvo mesto za zmagovalno fotografijo je bila na platnu prikazana nagrajena fotografija Antona Dome. Teden dni pred festivalom ga je predstavnica Univerze za tretje življenjsko obdobje obvestila, da bo prejel priznanje za najboljšo fotografijo, ni pa vedel, katera fotografija je to. To je izvedel na sami razglasitvi.

Anton Doma mi je zaupal, da je na natečaj poslal okoli 60 fotografij. Na natečaj je bilo posredovanih okoli 240 fotografij,

posredovalo pa jih je 11 avtorjev. V ožji izbor je prišlo 31 fotografij, ki so bile razstavljene na samem festivalu, med njimi je bilo 6 fotografij našega člana.

Nagrajena fotografija je bila posneta na Ljubljanskem maratonu 29. 10. 2006, kjer je ansambel STARI MAČKI zabaval gledalce in tekmovalce s prijetnimi vižami.

Poleg izraznosti in čistih barv je fotografija enkratna zato, ker je ujela trenutek, ko pozavnist s svojim inštrumentom simetrično prekriva obraz drugega člana ansambla.

Poleg nagrajene fotografije objavljam še dve fotografiji, ki sta prišli v ožji izbor.

FOTOGRAFIJI, KI STA PRIŠLI V OŽJI IZBOR:

Udeleženci fotodelavnice pri praktičnem delu.

Posnetek skupine ljudi s fotoaparatom v roki, ki so obrnjeni v isto smer in vsi očitno poskušajo ujeti v objektiv isti motiv, pa je nastal v okviru fotodelavnice meseca septembra 2006. Udeleženci so opravljali praktični del ob povratku z Ljubljanskega gradu, kjer so namenili pozornost veduti proti Magistratu.

Vodnik Borut posreduje prve informacije glede vzpona na Setiče.

Fotografija je nastala na avtobusu, in sicer na Celovski cesti, ko smo viharniki odšli na izlet na Setiče, 11. maja letos. Vodnik Borut nam je podajal prve informacije o tem, kaj vse bomo na poti videli in lepega doživeli.

Urednica

PRISPEVKI NAŠIH ČLANOV O OPRAVLJENIH POHODIH IN IZLETIH

OCIZLA

Z našo naravovarstvenico Bredo se kljub zelo slabi vremenski napovedi odpeljemo na Kras. Med potjo nam predstavi program, seznanen z rastlinjem tega področja in razdeli pregled obstoječih

hrastov, med katerimi je tudi cer, ki nas bo spremljal na naši današnji poti.

Naravni kamniti most.

Kraški rečni sistemi so navadno zelo zapleteni in težko se znajdemo med številnimi izviri, ponori, polji, jamami in udorninami. Zato se nam v Kozini pridruži Vojko, ki nam bo kot dober poznavalec tega področja pomagal raziskovati ta zanimivi miniaturni kraški svet.

Pot začnemo v vasi Beka in se čez travnike in gosto zaraščeno gmajno počasi spuščamo v prvi podor. Prebijamo se skozi vejevje in hrastovje ob skalnatem potočku vse do brezna Miškove jame, kamor ponikne. Previdno obidemo udornino in skozi temen gozd pridemo do naslednjega ponora, kjer potok Korošica v 8,5 m visokem slapu pada v brezno Meletove jame. Na žalost zaradi dolgotrajne suše vidimo le nežno pršenje skromnega potočka.

Preko mogočnega naravnega mostu nadaljujemo pot do vhodnega brezna Ocizeljske jame. Brez posebne opreme seveda ne moremo pokukati v jame, ker bi bilo to prenevarno, čeprav so nekatere celo prehodne.

Ocizeljski ponorni slap.

Počasi pridemo iz podorov in ponorov nazaj na svetle travnike. Vojko predlaga še ogled partizanske bolnišnice. Ponovno se spuščamo globoko v eno od sotesk reke Korošice in na težko dostopnem in skritem mestu vidimo ostanke tragedije druge svetovne vojne.

Vrnemo se na površje, čez gmajno, poraslo z borovci, brinjem, hrasti in slikovitimi bogato obloženimi kostanji. Žal nam je, da še niso dozoreli.

Za konec nas Vojko, kot domačin, povabi v dobro gostilno. In dež se ulije kot iz škafa in nas spremlja vse do Ljubljane.

Posebna zahvala Vojku za obširne informacije, s katerimi nas je seznanjal na vsakem koraku te zanimive kraške pokrajine.

Ivanka Pečlin

IZLET V NEZNANO

Cilj izleta nam ni bil znan, vendar so eni dobro sklepali, da se bomo odpravili proti Posavskemu hribovju, tej največji slovenski pokrajini, proti Kumu.

Mlada, drobčkana šoferka velikega avtobusa tudi ni vedela za končni cilj. Marjan je najbolj zadel, da bi izlet lahko bil v smeri proti Kumu, ker Borut dobro pozna tam kraje, do katerih se lahko pride z avtobusom.

Pešpot smo pričeli v naselju Polšnik.

Na avtobusu smo uganjevali, kam gremo, tako, da je vsak svoje predvidevanje napisal na listek. Prvo nagrado - čokolado je dobila Nevenka, ker je natančno ugotovila cilj izleta - Podkum.

Iz Ljubljane, ovite v vatko (meglo), smo se pripeljali do vasi Polšnik, ki je dobila ime po poljih (latinsko - gris gris), potem do vasi Preveg, kje so nam na kmetije gospe

Na poti iz Prevega proti Rodežu. V ozadju cerkvija Sv. Brikcija.

Pepce Koširjeve postregli z domačim pecivom in šnopčkom. Dali so nam ključ, da smo si lahko ogledali cerkev Svete Katarine, eni pa so se odpravili do skalnatega vrha Ostreža.

Megla je ostala za nami, sončni žarki so mešali jesenske barve. Po kolovozu smo se povzpeli do Rodeža, ves čas nas je spremljala kužka Bela. S hranjenjem in crkljanjem smo si prizadevali pritegniti njeno pozornost. Na vrhu Rodeža so nastali najlepši posnetki viharnic in viharnikov, ujeti trenutki martinčkanja, še posebej bodo fotografije krasile naše partizanske rože Zlata, Nada in Tatjana.

Rožice viharnice pred raznobarvnimi cvetočimi jesenskimi astrami.

Nadaljevali smo pot proti Podkumu do gostilne Čop, kjer so nas čakali s presenečenji - stregel nam je mladi slovenski kuharski reprezentativec Lojze Čop. Bogato ješprenovo juho smo jedli z lesenimi žlicami, samopostrežne mesne jedi so bile obložene s krompirjevim pirejem z bučkami. Ko smo se najedli, smo imeli srečelov, ki ga je vodil naš vodnik. Za to priložnost je vsak udeleženec izleta prinesel darilce, ki smo si ga nato izmenjali glede na izvlečeno številko. Eni so dobili prav prisrčna darila.

Zadnji metri pred vrhom Rodeža 889 m. Jana jih je z lahkoto premagovala

Na harmoniko nam je zaigral Marjan Beretič, zaplesali smo in zapeli. Na dvorišču gostilne smo opazili vietnamskega prašička, ki je mahal s črnim repkom.

Odpravili smo se do cerkve in gor zapeli ljudske pesmi; izstopali so solisti Matic Žgajnar, Nuša in Marija.

Končni cilj izleta - PODHUM, z znamenito cerkvijo Sv. Jurija, kjer smo za zaključek zapeli nekaj narodnih pesmi.

V avtobusu, na poti nazaj v Ljubljano nam je zapela Marija, dotaknilo se me besedilo pesmi, ki se je ujemalo z lepo preživetim dnevom in prečudovitim okoljem. Veliko smo hodili, izvedeli veliko novega, za vse je bilo lepo poskrbljeno. Nabrali smo si dovolj energije do novega druženja z naravo.

Pesem ki jo je prebrala Marija pa je naslednja:

Mary Jean Irion

NAVADEN DAN

*Navaden dan, en čisto navaden dan,
naj se zavem, kako si dragocen.
Naj se od tebe naučim,
te ljubim, okušam, blagoslovljam,
preden odideš.*

*Naj ne grem mimo tebe
v iskanju nekega nenavadnega
in popolnega jutri.
Naj se te oklenem, dokler se lahko,
saj ne bo vedno tako.*

*Nekega dne bom zarila svoje
prste v zemljo
ali zakopala svoj obraz v blazino*

*ali se zleknila vznak
ali dvignila roke proti nebu
in si zaželela bolj kot vse na svetu,
da se vrneš, en čisto navaden dan.*

Žana Rak

PLISKINA POT

Lep jesenski dan smo tokratni naravovarstveni izlet, ki ga je vodila Breda Jančar, pričeli z obiskom rojstne hiše Srečka Kosovela v Tomaju. Lepo urejena in vzdrževana rojstna hiša se nahaja na koncu vasi. Daljna Kosovela sorodnica nam je na zelo zanimiv način opisala delo in življenje te družine. Celotna družina se je zanimala za umetnost in glasbo, sam pesnik Srečko Kosovel pa je igral violino. Imeli smo priložnost videti tudi nekaj pesnikovih osebnih predmetov. Najbolj me je presunila razglednica, ki jo je v času študija v Ljubljani poslal materi in jo prosil, da mu priskrbi nove čevlje, ker so sedanji hudi, kar je pomenilo, da imajo že luknjo. Časi v katerih je živel in ustvarjal mladi pesnik so bili resnično težki.

Klavir v rojstni hiši Srečka Kosovela priča o tem, da je bila družina tudi glasbeno izobražena.

Nato smo z avtobusom nadaljevali pot do kraške vasice Pliskovice, z zelo lepo in veliko cerkvijo Sv. Tomaža, pred katero je mogočna lipa. Vas ima okoli 100 hiš, v njej pa prebiva le okoli 200 prebivalcev.

Slikovita vasica Pliskovica, s škrlatno rdečimi listi trte terana.

Vasica se sedaj se ponaša tudi z zelo zanimivim mladinskim hotelom, ki je urejen v tipični kraški hiši. Za izvirnost in urejenost je pred kratkim prejel mednarodno priznanje. Na vrtovih in njivah ki so pripadali tej domačiji, so sedaj lepo urejene rekreativne površine za mlade.

Vas naj bi dobila ime po ptici pliski, nekateri ji rečejo tudi bela pastirica, ki se je tukaj zelo pogosto zadrževala zaradi bližine pašnikov in kalov. Njena značilnost je, da živahno pliska ali udarja z repom ob tla. Pastirji so tudi najbolj živahne ovce poimenovali Pliska. Skozi ptico iz živahne ovce, naj bi torej vasica dobila me.

Pred mladinskih hotelom v Pliskovici, ki je urejen v tipični kraški hiši.

Nato smo pričeli s hojo po 6 km dolgi krožni Pliskini poti, ki poteka od vasi Pliskovica do Kosovelja in nazaj. Celotna Pliskina pot je označena z vgravirano ovčko v kamnu. Položaj ovčke kaže, ali je potrebno zaviti levo ali desno. Ko pa je ovčka obrnjena proti nam pomeni, da je čas za počitek ali da si lahko ogledamo v bližini kakšno naravno znamenitost.

Pot je skorajda ravna. Vodi mimo pašnikov, ki se sedaj zaraščajo in mimo nekdanj dobro obdelanih njivic. Ob potki so pogosto kamniti zidovi. Neprestano se nam ponujajo lepi pogledi na ruj, ki se je že zlatorumeno do škarnatno-rdeče obarval.

Opuščeni travniki pričajo o tem, da je bila nekdanj na tem območju zelo razširjena živinoreja, prodaja mleka pa je bil pomemben vir zaslužka. Največ mleka so prodali v Trst. Po drugi svetovni vojni je bil stik s tem mesto zaradi meje praktično onemogočen, zato je pričel Kras gospodarsko nazadovati. Mleko so oddajali le še v mlekarno v Sežani, ki ga je kmalu pričela uporabljati kot surovino za lepila. Iz nekdanje mlekarnice se je razvila današnja tovarna lepil Mitol.

Celotna Pliskina pot je označena z ovčko plisko, ki z glavo tudi nakazuje smer. Ta markacija kaže pot na desno.

Vodnica nam je povedala, da črni bor, ki je na Krasu sedaj zelo razširjen, ni domorodna drevesna vrsta. To drevo so pričeli pred približno 150 leti zasajevati na goli in kamniti površini krasa. Dobro se je prijelo in nato se je pričel sam razširjati.

V lepi kraški vasi Kosovelje smo si ogledali atelje in umetnine slikarja samouka Marka Krvine. Z veseljem nam je pokazal svoje stvaritve. Kljub temu da med nami ni bilo kupca za nobeno njegovo sliko, najnižja cena se giblje okoli tisoč evrov, je povedal, da je pomembno, da ga ljudje spoznajo.

Po Kosoveljah se je pot obrnila nazaj proti Pliskovici. Zopet smo hodili po stezicah in kolovozih, levo in desno pa raznobarni

ruj, gaber, rešeljika. Ogledali smo pastirsko kamnito hiško, grajeno na suho, brez malte. Pri čiščenju oz. tako imenovanem trebljenju pašnikov, so kmetje spravljali kamenje na kupe, po potrebi pa so iz njega sezidali tudi male hiške, ki so služile za zavetje pred dežjem, burjo ali močno pripeko.

Ko smo pešpot zaključili v vasi Pliskovica smo srečali prijazne domačinke, ki so ob bogato naloženih mizah pričakovali najavljene goste in nas povabile, naj se tudi mi prihodnjič najavimo pri njih. Mi smo seveda že imeli rezervacijo v dobri kraški gostilni v samem Tomaju. Po okrepčilu je Marjan zaigral tudi nekaj poskočnih viž, da smo lahko tudi zaplesali. Prijetno utrujeni smo se nato posedli na naše sedeže v avtobusu.

Pred domačijo, kjer ustvarja umetnik Marko Krvina.

Ko smo že mislili, da gremo direktno domov, nas je vodnica Breda seznanila, da nas bo šofer Primož nadgradil že z vožnjo do Predjamskega gradu, kjer je gospodoval nepozabni Erazem. Pričelo se je že temniti in takrat se je pročelje gradu pričelo bohotiti v prelepah prelivajočih se mavričnih otenkih.

Polni lepih vtisov smo se nato podali proti Ljubljani. Za popestritev vožnje pa nam je Breda prebrala še zanimiv članek o volčji češnjki, ki je govoril o tem, kako iznajdljive smo ženske pri lepoticenju.

(Prispevek ni lektoriran)

Nevenka Kanduč

ABITANTI

Iz petka na soboto je naše kraje obdarila prva debela snežna odeja. Zasneženo in nekoliko oblačno Ljubljano smo vedri viharniki zapustili ob 8.00 uri in odšli proti Primorski. Vodnik Grega nam je tokrat organiziral prijetnega šoferja iz Železnikov. V Postojni snega ni bilo več, sončka pa tudi ne, kot smo po tihem pričakovali. Na Črnem Kalu smo zapustili avtocesto in se po lepi lokalni cesti usmerili proti Kubedu in Gračišču.

Naše izhodišče je bilo zaradi slabega vremena in spolzkih poti nekoliko spremenjeno. Pot smo pričeli v stari vasici Smokvica. Tu se nam je pridružil domači vodnik Branko Bratož, saj je naš običajni vodnik Vojko Dobrila odletel na drug kontinent na zasebni obisk.

Bržanova domačija v Smokvici, kjer je viden prvi portal, vhod v stavbo.

Smokvica je tipična istrska gručasta vasica. Ime je menda dobila po figi – smokvi, iz katere pripravljajo vaščani odlične slaščice na praznik Sv. Magdalene. Ogledali smo si Bržanovo domačijo iz 16. stoletja, ki je lep primer istrske vaške arhitekture. Njeno posebnost pa predstavlja devet portalov, ki povezujejo celotno domačijo. Domačija je v slabem stanju, vendar jo je postopno začel renovirati Zavod za spomeniško varstvo v Piranu. Čelna stran stavbe je sedaj že prenovljena. Posamezni kamnoseški detajli pričajo o tem, kako bogati so bili nekoč lastniki te domačije.

Iz kamna zloženo zavetje pred dežjem in soncem za pastirje, na Kuku.

Odpri smo dežnike in se povzpeli na bližnji hrib z imenom Kuk, kjer so v starih časih domačini pasli drobnico in govedo. Ker je bilo vse popašeno, so nekoč tu rastle tudi narcise. Med potjo smo videli ostanke nekdanj skrbno obdelanih njivic, ograjenih v kamnite ograde. Na teh njivicah sedaj zelo dobro uspevajo divji šparglji. Pastirji so si pred dežjem, vetrom in soncem iz kamna postavljali tudi manjša kamnita zavetja. Ogledali smo si dve še dokaj dobro ohranjeni.

Kljub temu da zaradi oblačnega vremena nismo imeli lepih pogledov, nam ni bilo dolgčas, saj smo med potjo poslušali pripovedovanje vodnika o tem, kako so v teh krajih nastajala krajevna ali stvarna imena, ki imajo več ali manj koren poimenovanja italijanskega izvora.

Nadaljevali smo pot proti potoku Stranica. Ob poti je bil velik, vendar s trstičjem zaraščen kal, ki že zdavnaj ne služi več svojemu namenu. V preteklosti so imeli vaščani veliko dela z njim, da so ga čistili, dodajali glino in sicer vzdrževali, da je lahko služil svojemu namenu.

Vodnik nas je seznanil tudi s travo »zlatolasko«, ki ima tako močne korenine, da so iz njih v starih časih delali krtače. Tudi nam vsem znana živo rumeno cvetoča grmovnica brnistra je bila zelo uporabna, saj so iz nje delali vrvi in pletli vreče, kmetje pa so jo uporabljali za privezovanje paradižnikov k opori.

Peščeni spodmol – Slap pod Trebešami. Zaradi pomanjkanje vode tokrat slapa ni bilo.

Po krajši hoji smo prispeli do spodmola, ogromne peščenjakove plošče, preko katerega ob obilo padavin pada voda v slapu. Točka se imenuje Slap pod Trebešami. V času našega obiska je bilo vode zelo malo, zato nismo mogli v celoti občudovati te naravne znamenitosti.

Z avtobusom smo se nato podali proti Gradinu in naprej do našega glavnega cilja, to je k zapuščenim vasi Abitanti. Vasica leži le nekaj deset metrov stran od meje s Hrvaško.

Abitanti so leta 1945 šteli 250 prebivalcev v 16 hišah, leta 2003 pa je umrla zadnja prebivalka. (Vir: Željko Kozinc – Lep dan kliče).

Viharniki med ogledovanjem zanimive arhitekturne zapuščine v Abitantih.

Večina stavb v vasici je arhitekturno zelo zanimivih in spomeniško zaščiteneh, čeprav je večina od njih v zelo slabem stanju.

Po pročelju hiš se bohoti zimzelena bujna rastoča bršljan, streha na drugem objektu se je dobesedno sesedla v notranjost, nosilni tramovi na tretjem objektu so puhli in se lahko vsak čas zrušijo, v notranjosti naslednjega objekta se je že razbohotil bezeg v pravo drevo, ki še dodatno slabi temelje.

Ob vhodu v propadajoč objekt je v kamen izklesana podoba, ki zelo spominja na okostje ribe. Pomen tega sporočila doslej še ni razvozan.

Sedaj menda v tej vasici ni stalnega prebivalca, razen ob koncu tedna, ko jo obiskujejo predvsem potomci iz Trsta. Pogosto prisotnost ljudi sta nakazovali dve zelo lepi mucki, ki sta bili v vasi in sta nam zvesto sledili pri ogledu, saj sta bili deležni nekaj dobrot iz naših nahrbtnikov.

Kljub temu se zdi, da vasico Abitanti čakajo boljši časi, saj smo naleteli tudi na kup peska in drugega gradbenega materiala, ki nakazuje, da se bo nekje začela prenova. Dve izmed stavb pa sta vsaj po zunanjem izgledu že obnovljeni in se bohotita v lepoto istrske arhitekture. Pred tema stavbama smo udeleženci izleta naredili skupno fotografijo.

Enkratna arhitekturna zasnova stavbe. Pesek pred njo mogoče kaže na to, da se bo kmalu pričela prenova.

Vasica oživi vsako leto v mesecu maju, ko se tu odvija tradicionalna mednarodna likovna kolonija.

Udeleženci izleta pred dvema stavbama, katerih pročelje je že obnovljeno.

Polni mešanih občutkov smo vasico zapustili in se odpeljali do našega zadnjega cilja, to je prijetne gostilnice v Sočergi.

Gostilničar je bil vidno prijetno presečen nad našim obiskom. Za dobrodošlico nam je ponudil sveže pečen kruh, iz katerega se je še kadilo. Ko smo čakali na naše naročene jedi, med katerimi ni manjkalo hišnih specialitet, smo lahko občudovali vrsto fotografij, ki so prikazovale življenje in delo v teh krajih nekoč in danes. Gostilničar je nato dobrovoljno hitel razdeljevati dobrote, ki smo jih naročili. Ob zaključku pa nas je pogostil še z likerjem.

Našemu lokalnemu vodniku Branku smo se zahvalili za prijeten izlet in se priporočili za naslednjega. Tudi naš vodnik Grega in šofer sta bila ob koncu izleta deležna pohvale za opravljeno delo, saj smo viharniki resnično veliko novega izvedeli in doživeli.

Nevenka Kanduč

NARAVOVARSTVENI KOTIČEK

Spoznavajmo naše stalne ptice

DLESK

Dlesk je kot uživalec sadnih semen in koščic redni gost naših nižinskih krajev, predvsem Suhe krajine, Kočevske in Bele krajine. Pogost je tudi v Trnovskem gozdu, kar je po svoje presenetljivo, in v

ljubljski kotlini. Spomladi se hrani tudi s svežimi poganjki in popki.

Živopisani dlesk, z značilnim močnim stožičastim kljunom.

Pri nas prebiva dlesk najpogosteje v hrastovo-gabrovem gozdu, naseli pa se tudi v mestnih parkih.

Značilen je po močnem stožičastem kljunu, s katerim tre hrano. Glava je rumeno rjava, tilnik siv, hrbet prsteno rjav, trtica nekoliko svetlejša, rep je rjav, na koncu bel. Perutnice so modro črne z vpadljivimi belimi prameni. Skratka, ptiček mnogoterih barv. Znese 5 do 6 jajčk, ki so zelenkasta s črnimi lisami.

Breda Jančar

UTRINEK IZ NARAVE

Jurček - Siamski dvojček

Nenavaden pojav v naravi, ko sta na premajhnem prostoru hoteli zrasti dve gobici, zato sta se klobuka obeh zlila v enega, sem našla v mesecu septembru na Kostevski planini nad Tuhinjsko dolino. Zaradi podobnega pojava, kot se zgodi pri ljudeh, sem gobico poimenovala »siamski dvojček«. Po natančnejšem opazovanju sem ugotovila, da je najdena goba pravzaprav jurček, ker pa je rasel v temnejšem smrekovem gozdu, ga po barvi nisem takoj prepoznala.

Doma sem dvojčka z enim rezom zlahka ločila in iz njega je nastala sladna gobova juhica.

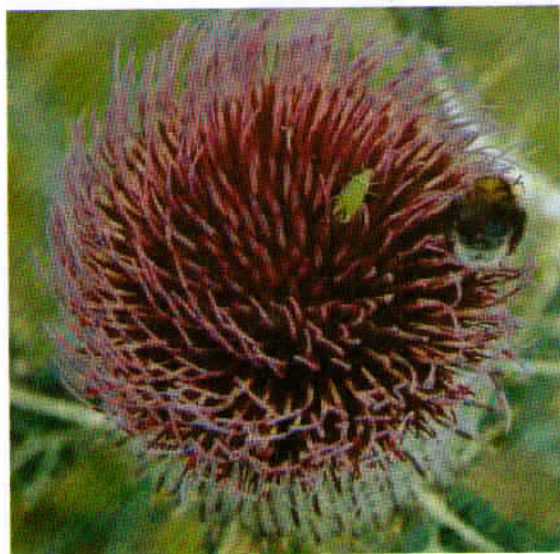
Jurček – siamski dvojček

Kump Marjana

Volnatoglavi osat gostil dva opráševalca istočasno

Volnatoglavega osata (*Cirsium eriophorum*) sem posnel 10. avgusta letošnjega leta na izletu na Poludnik v Avstriji, in sicer na Brški planini.

Za posnetek sem se odločil zaradi lepega cveta osata in čmrlja na cvetu. Po pregledu posnetkov doma na računalniku pa sem videl, da je bil na cvetu tudi droben hrošček. V ustrezni literaturi sem naknadno prebral, da volnatoglavi osat oprášujejo čebele, muhe, metulji in hrošči.

Volnatoglavi osat z dvema opráševalcema.

Volnatoglavega osata ni mogoče zamenjati z drugimi vrstami osata, saj ima značilne cvetne koške, ki jih prekriva gost puh, ki spominja na pajčevino. Najdemo ga po vsej Sloveniji, in sicer na gozdnih obronkih in posekah, predvsem v višjih legah. Pri nas cvete od julija do septembra.

Anton Doma

Ruska kapelica pod debelo snežno odejo

Letošnje prvo sneženje je z debelo odejo prekrito zlasti severnejše predele države. Takole je znana Ruska kapelica gledala izpod bele preobleke, ki je zaradi obilice snega na prvi pogled težko prepoznavna.

Ruska kapelica pod debelo snežno odejo.

Ruska kapelica je bila postavljena v spomin več kot 300 ruskim vojakom, ki jih je zasil snežni plaz med gradnjo ceste čez gorski prelaz Vršič. Kapelica je urejena v pravoslavnem slogu, ki izraža vero vojakov, ki so na tem mestu preminili. Zgradili so jo leta 1916.

Grega Rihar

Ljubljana, december 2008

PD VIHARNIK